

תקציר

✓ בחמשת החודשים הראשונים של השנה (ינואר-מאי 2023) חלה ירידה בהיקף המכירות, חרף עלייה בייצור התעשייתי באותה התקופה, וזאת על רקע הירידה במחירי המכירה. נתוני היבוא של חומרי גלם מקבוצת הברזל והפלדה, המשמשים כמוצר תחליפי לתוצרי הענף המקומי, הצביעו על ירידה ריאלית חדה יחסית ברביע הראשון של השנה.

✓ הביקוש הכולל לתשומות בנייה בישראל מצוי ברמה גבוהה ביחס למגמת הצמיחה ארוכת הטווח, כמתבטא בנתוני ההשקעה הגולמית במבנים ועבודות בנייה אחרות. קצב הגידול של היקף הבנייה הפעילה בתחום המגורים, המהווה אינדיקטור מקדים להיקף המכירות בענף, מצביע על תרומה חיובית וגבוהה למכירות עד לסוף השנה הנוכחית, אם כי, היא הולכת ומתמתנת.

✓ מחירי המכירה הענפיים החלו לרדת במהלך הרביע השלישי של שנת 2022, ובמהלך המחצית הראשונה של שנת 2023 ירדו בכ-13%. ירידה זו, נובעת מהירידה במחירי היבוא של ברזל ופלדה לישראל. לאור המתאם הקיים בין מחירי היצוא של פלדה מסין ומטורקיה לבין מחירי המכירה המקומיים, ניתן להעריך כי מגמת הירידה תימשך גם במהלך הרביע השלישי של 2023, אם כי, בקצב מתון במקצת מזה שנרשם ברביע השני.

✓ במבט קדימה, מחיר הפלדה צפוי להיחלש החל מהרביע הרביעי של שנת 2023 באירופה ובארה"ב, ואילו בסין הוא צפוי לעלות עד לרביע הראשון של 2024, ורק לאחר מכן לרדת.

החטיבה לשוקי הון < אגף כלכלה

גילי בן אברהם

Gili.BenAvraham@BankLeumi.co.il

ענף המתכת

אוגוסט 2023

רקע

ענף המתכת הינו ענף תעשייה השייך לענפי תעשיית הטכנולוגיה המעורבת- מסורתית (למעט תת ענף "נשק ותחמושת" המסווג כענף טכנולוגיה מעורבת - עלית) הנחלק לשני תחומים עיקריים: תחום המתכות הבסיסיות ותחום מוצרי המתכת בהרכבה. סקירה זו תתמקד בתחום הראשון.

תחום המתכות הבסיסיות כולל פעילויות התכה וזיקוק של מתכות ברזליות ואל ברזליות מעפרות, מפסולת ומברזל גולמי. הענף כולל גם ייצור סגסוגות, מתכת וסגסוגות-על באמצעות שילוב בין מתכות טהורות לבין יסודות אחרים. מוצרי הזיקוק מפיקים ירעות, צינורות, מוטות, חוטי תיל, גלילים ומוצרי ברזל אחרים.

התוצרת הענפית משמשת רבות את ענפי הנדל"ן והתשתיות ולכן, למצבם של ענפים אלו השפעה רבה על הענף. הברזל והפלדה והמתכות האל-ברזליות משמשות את הענף כחומרי גלם עיקריים. כתוצאה מכך, קיימת רגישות רבה בענף למחירי המתכות בעולם.

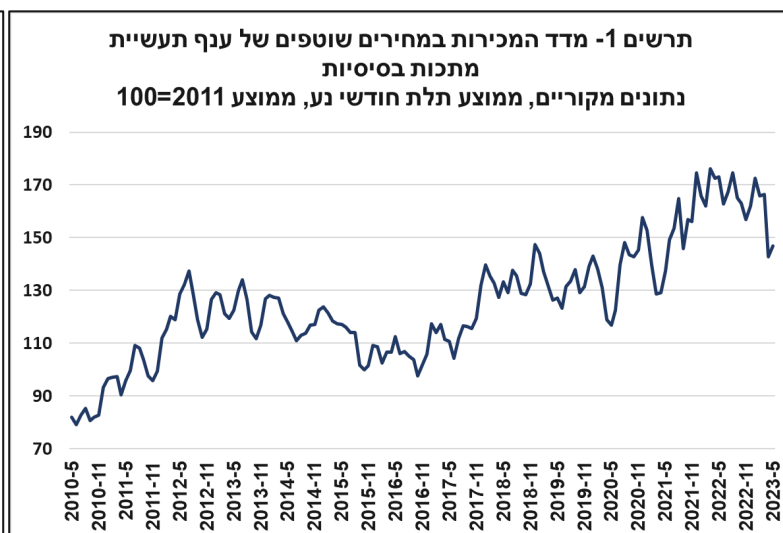
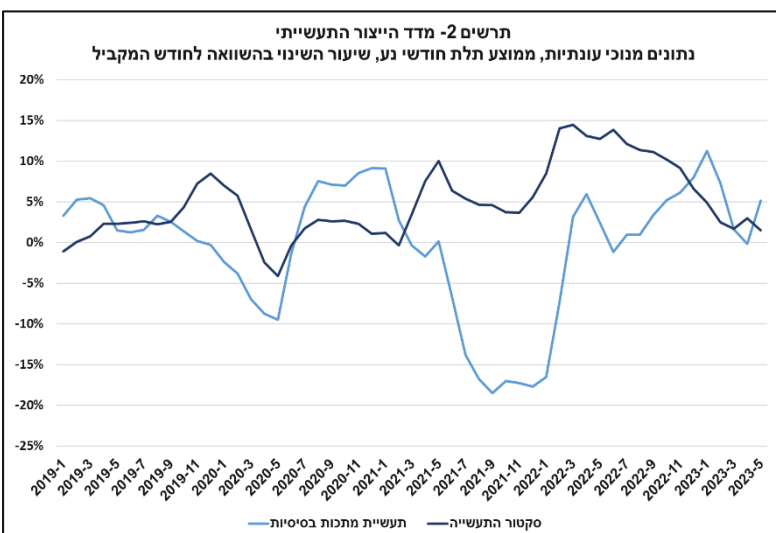
לפי סקר התעשייה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס), בשנת 2021 פעלו בענף 190 מפעלים, שיחדיו הניבו פדיון בסך 13.6 מיליארד ₪, ובהם הועסקו כ-6,700 שכירים. על רקע זה, בעזרת נתוני התעשייה השוטפים של הלמ"ס, ניתן להעריך כי הפדיון הענפי הסתכם בכ-15.1 מיליארד ₪ בשנת 2022.

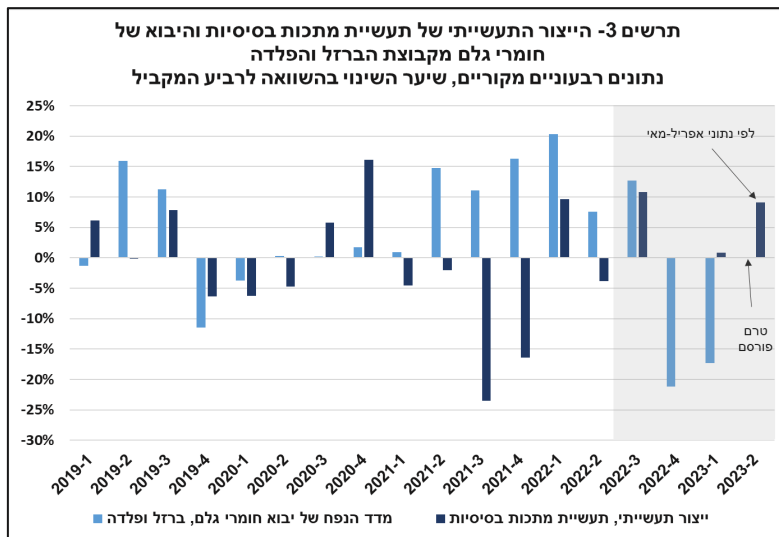
היקף המכירות נחלש בעת האחרונה; נתוני הבינוי משקפים ביקוש גבוה יחסית

מאז הגיע לשיא בתום הרביע הראשון של 2022 (+37% במרץ 2022), מצוי קצב הצמיחה של מדד המכירות, במחירים שוטפים, של ענף תעשיית מתכות בסיסיות (נתונים מקוריים, ממוצע תלת חודשי) בירידה חדה, ובמאי 2023 עמד על 15%-. במהלך חמשת החודשים הראשונים (ינואר-מאי) של שנת 2023 ירד מדד המכירות, במחירים שוטפים, בכ-4.9% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, זאת לעומת עלייה בשיעור של 11.3% בשנת 2022. יחד עם זאת, כפי שניתן לראות בתרשים 1, רמת המכירות הנוכחית עודנה גבוהה בהשוואה היסטורית.

קצב הגידול של הייצור התעשייתי הענפי (נתונים מנוכי עונתיות, ממוצע תלת חודשי) נחלש מראשית שנת 2023, אם כי מרמה גבוהה יחסית, ובאפריל אף הפך לשלילי, אך במאי תיקן בחזרה (ראה/י תרשים 2). במהלך החודשים ינואר-מאי 2023 עלה הייצור התעשייתי הענפי בכ-5.4% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, זאת לעומת עלייה בשיעור של 4% בשנת 2022. מנקודת מבט ארוכה יותר, ביצועי הענף היו נראים נחותים יחסית לייצור התעשייתי הכולל של סקטור התעשייה עד לאחרונה, כאשר מראשית שנת 2021, במרבית התקופה, היה קצב הצמיחה של הייצור התעשייתי של הענף תעשיית מתכות בסיסיות נמוך מקצב הייצור הכולל בענפי התעשייה. אולם מגמה זו התהפכה בחודשים האחרונים, אם כי, בעוצמה פחותה.

היבוא של חומרי גלם מתחום הברזל והפלדה (במונחים ריאליים), אשר משמשים כמוצרים תחליפיים לתוצרי הענף תעשיית מתכות בסיסיות, ירד בחדות ברביע האחרון של שנת 2022 והרביע הראשון של 2023 (ראה/י תרשים 3). זאת, בין היתר, על רקע רמה גבוהה של יבוא בתקופות ההשוואה, ולאחר שישה רבעים רצופים בהם נרשמו עליות גבוהות יחסית. עובדה זו עשויה להצביע על ירידה של הביקוש הכולל לחומרי ביניים מברזל ופלדה.

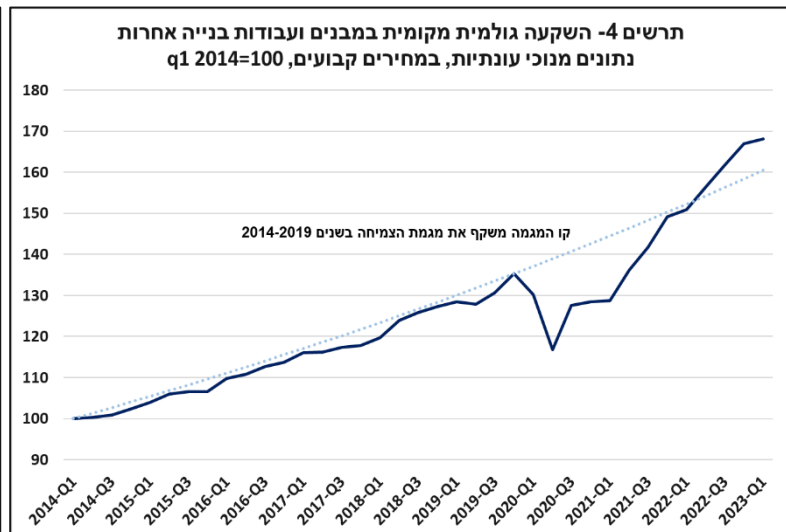

בעולם, מרבית הביקושים למוצרי מתכת מגיעים מענף הבינוי, לצד אלו, ישנם ביקושים מתעשיות נוספות, כגון: ייצור רכבים, ייצור מכונות וייצור מוצרי צריכה אלקטרוניים. אולם, מכיוון שבישראל תעשיות הייצור המזכרות מעלה קטנות מאוד בגודלן, הרי שענף הבינוי המקומי תופס נתח גבוה מאוד מהביקוש הכולל לתוצרת של תעשיית המתכות המקומית ביחס לעולם.

הביקוש לתשומות בנייה בישראל, כמתבטא בהשקעה הגולמית במבנים ועבודות בנייה אחרות (כלומר בינוי לכל סוגיו: מגורים, תשתיות, מסחרי וכדומה), במחירים קבועים (נתונים מנוכי עונתיות), מצוי בשנה האחרונה ברמה גבוהה יחסית למגמת הצמיחה שנרשמה לפני הקורונה (2014-2019) (ראה/י תרשים 4). דהיינו, ההוצאה על תשומות בינוי, כולל מתכות לסוגיהן, מצויה ברמה גבוהה היסטורית, עובדה התומכת בפעילות של יצרני המתכות המקומיים, כפי הנראה, רמה גבוהה זו חלה לאור השקעות נמוכות יחסית שנרשמו בתקופת הקורונה, ולנוכח רמת גבוהה של מכירת דירות חדשות עד לאחרונה.

כמו כן, נתוני הבנייה הפעילה בתחום המגורים, המהווים אינדיקטור מקדים לביקוש למתכות מצד פעילות הבינוי המקומית, הוסיפו לעלות ברביע האחרון של 2022 וברביע הראשון של 2023 בשיעור דו ספרתי, אם כי, קצב עלייתם התמתן בתקופה זו. קצב הגידול של היקף הבנייה הפעילה בתחום המגורים מקדים בכ-3 רבעים את קצב העלייה של המכירות במחירים שוטפים בענף תעשיית המתכות הבסיסיות (ראה/י תרשים 5), ולכן מרמז על האטה בסביבת הביקושים מצד ענף הנדל"ן למגורים עד לתום השנה. אולם, כפי שניתן לראות בתרשים, קצב הגידול של מדד המכירות החל להתמתן כבר בתום השנה וזאת חרף ההאצה של קצב הגידול של נתוני הבנייה הפעילה. ייתכן כי הסיבה שהובילה לירידת המכירות, חרף העלייה בהיקף הבנייה הפעילה, נעוצה בגורם אחר אשר הינו בעל השפעה משמעותית על היקף המכירות, דוגמת מחירי המתכות בעולם (על כך ראה/י בהמשך).

מחירי המכירה של הענף הוסיפו לרדת מראשית השנה, והם צפויים להתכווץ גם ברביע השלישי של 2023

קצב הגידול (שיעור השינוי בהשוואה לחודש המקביל) של מדד מחירי המכירה של ענף תעשיית מתכות בסיסיות מצוי בירידה משלהי שנת 2021, כאשר באוגוסט 2022 החלו מחירי המכירה לרדת

בהשוואה שנתית (ראה/י תרשים 6). הסיבה להתמתנות החדה של קצב הגידול בעת האחרונה נעוצה במגמה הדומה שחלה במחירי היבוא של חומרי הגלם מקבוצת הברזל והפלדה לישראל. חרף הירידה המוזכרת מעלה, רמת מחירי המכירה של הענף עודנה גבוהה בהשוואה לתקופת טרום הקורונה בכ- 26% (יוני 2023 בהשוואה לדצמבר 2019), ובאותו אופן מחירי היבוא של ברזל ופלדה, במונחים דולריים, היו גבוהים בכ-44% במרץ 2023 (הנתון העדכני האחרון).

בחינה של מדדי המחירים של יצוא הפלדה מסין ומטורקיה, שתיים משותפות הסחר המרכזיות של ישראל בתחום הפלדה, מלמדת כי אלו מצויים בירידה החל ממאי 2022 (ראה/י תרשים 7). על פי המתאם החיובי הקיים בין מחירי המכירה המקומיים של הענף ובין מחירי היצוא מסין ומטורקיה, בהזדה של שלושה חודשים קדימה, ניתן להעריך כי ירידת המחירים תימשך גם במהלך הרביע השלישי של 2023, אם כי, בקצב מתון במעט מזה הנוכחי. המתאם המתואר לעיל נובע מכך שמוצרי הברזל והפלדה המיוצרים בישראל הינם מוצרים תחליפיים למוצרים המיובאים, כך שכאשר מחירי היבוא של ברזל ופלדה לישראל יורדים, היצרנים המקומיים מפחיתים את מחיריהם בהתאמה על מנת להישאר תחרותיים, ובדיוק הפוך מכך כאשר מחירי היבוא עולים.

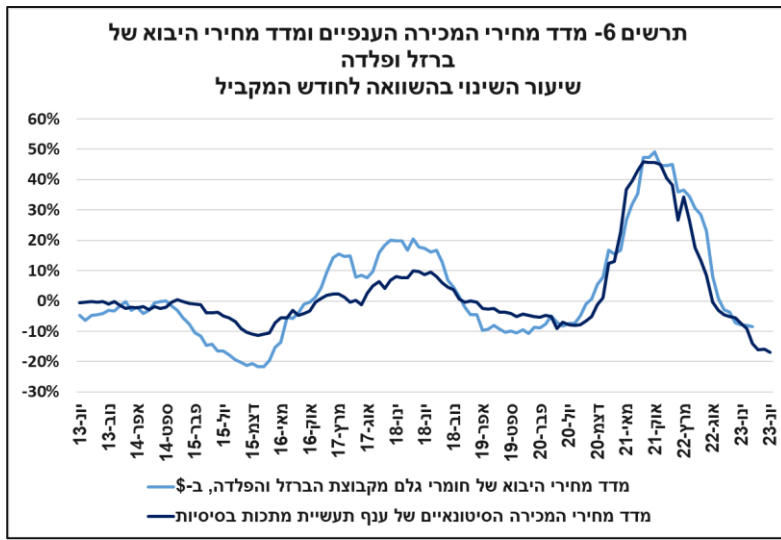
במבט קדימה, מחירי הפלדה צפויים להמשיך במגמת הריסון שלהם ברביעים הקרובים, אם כי צפויה שונות בין האזורים השונים (ראה/י לוח 1). מגמת הריסון צפויה להיתמך במספר גורמים, כגון: הריביות הגבוהות בשווקים המפותחים, והתאוששות מוגבלת יחסית של הביקוש לדירות בשוק הסיני. עליית הריבית העיבה על הביקוש לדירות ולרכבים באירופה ובארה"ב, שתי התעשיות שמשקלן בסך הצריכה של פלדה גבוה מאוד.

בארה"ב, התמתנות ניכרת של הפעילות הכלכלית צפויה להוביל לביקוש מתון יחסית לפלדה, ולירידת מחיר הפלדה. גורם נוסף התומך בירידת המחיר הוא שולי הרווח של החברות בתחום הפלדה, אשר עלו במהלך שנת 2022 לרמה המאפשרת הפחתה במחירי הפלדה מרמתם הנוכחית, מבלי לשחוק את הרווחיות בהשוואה היסטורית. באירופה, הצפי דומה לארה"ב, דהיינו, ההאטה בפעילות הכלכלית תוביל להתמתנות בביקוש לפלדה, ולירידה במחיר הסחורה.

בסין, המצב שונה במעט – בגזרת הריבית צפויה הקלה בחודשים הקרובים, והממשלה צפויה לתמוך בפעילות הכלכלית באמצעות השקעה בתשתיות, כגון: אנרגיות מתחדשות, רשתות תקשורת 5G ורכבים חשמליים. אולם, על פי ההערכות, גורמים אלו צפויים לכל היותר לתמוך ביציבות הביקוש לפלדה, אך נראה שלא להוביל לעלייתו. בצד ההיצע, בהתחשב בעליית ייצור הפלדה מראשית השנה הנוכחית, ובהיקף המלאי הנוכחי של פלדה המצוי ברמה גבוהה יחסית, לצד הרצון של הרשויות להפחית את היקף הייצור השנתי של פלדה מטעמי זיהום, נראה כי ההיצע צפוי להתכווץ מעתה ואילך. כך שמחיר הפלדה בסין צפוי לעלות עד הרביע הראשון של 2024, ולאחר מכן יחל להתמתן.

ההיצע בשוק הפלדה העולמי התכווץ קלות במהלך המחצית הראשונה של 2023 (ראה/י תרשים 8). ירידה זו נבעה בעיקר מחולשה בייצור באיחוד האירופי, יפן וארה"ב, כאשר מנגד הגידול בייצור בהודו ובסין קיזז חלקית את הירידות במדינות המוזכרות לעיל. במבט קדימה, מכיוון שהייצור בסין לא צפוי לעלות משמעותית ומשום שביתר האזורים מורגשת חולשה בביקושים, הייצור העולמי של פלדה צפוי להיוותר ברמתו הנוכחית עד תום השנה.

בצד הביקוש, לפי התחזית של ארגון הפלדה העולמי (WSA), הביקוש העולמי לפלדה צפוי לעלות בכ-2.3% במהלך השנה הנוכחית (לעומת ירידה בשיעור של 3.2% בשנת 2022). הרמות הגבוהות של האינפלציה והריבית בקרב מרבית צרכניות הפלדה הגדולות צפויות להעיב על ההתאוששות של הביקוש הכולל לפלדה, חרף גורמים בעלי פוטנציאל חיובי לביקוש הכולל, דוגמת הסרת המגבלות על הפעילות בסין וצליחתה של אירופה את משבר האנרגיה.

לוח 1- מחירי פלדה (HRC), ממוצע רבעוני במונחי מטבע מקומי פר טון

מקור: Capital Economics

2024				2023		מחיר נוכחי	
Q4	Q3	Q2	Q1	Q4	Q3	287.23	
790	815	840	875	925	1060	826	ארה"ב
690	685	680	690	715	795	656	אירופה
3925	4035	4145	4150	4000	3975	4069	סין

